

Závěr

Práce se zabývá problematikou právního institutu vypořádání. V úvodu je učiněn pokus o obecnou definici tohoto institutu, která v literatuře téměř chybí. V dalších částech se práce zaměřuje na konkrétní uplatnění institutu vypořádání v občanském právu a jeho konkrétní obsah. Ty části normativního textu relevantního pro diskutovaný institut, které potřebují komplexnější výklad, jsou poměřovány doktrinárními a především judikatorními výklady.

Právní institut vypořádání není v obecné rovině v žádném právním předpisu zaveden a definován - právní předpisy s ním operují ad hoc. Přesto je ale možné nalézt společné rysy jeho použití a pokusit se o obecnou definici, na základě které lze nalézt aplikaci institutu vypořádání i v těch právních ustanoveních, která s pojmem vypořádání výslovně neoperují. Pojem vypořádání používá především občanský zákoník, a to v souvislosti se zrušením a vypořádáním podílového spoluvlastnictví, vypořádáním společného jmění manželů a vypořádáním dědiců. Obecná definice pojmu či institutu vypořádání není v literatuře běžná, ani v právnických slovnících se jako samostatné heslo obvykle nevyskytuje. Pokus o nalezení obecné definice institutu byl učiněn v úvodní kapitole nazvané „Pojem vypořádání a jeho definice“, jeho výsledkem je formulace následující definice. Vypořádání tedy je:

„proces směřující ke konstituci nových vzájemných právních vztahů subjektů spjatých společným právním vztahem k předmětu vypořádání, stejně jako ke konstituci nových a likvidaci původních právních vztahů těchto subjektů k samotnému předmětu vypořádání“.

Při aplikaci institutu vypořádání je především dána možnost upravit nově vznikající právní poměry podle vůle subjektů, tj. dohodou. Není-li možné dosáhnout konsensu, přichází v úvahu autoritativní uspořádání vztahů rozhodnutím státního orgánu, to se podle povahy věci může dít buď výhradně návrh, nebo i z úřední povinnosti. Toto rozhodnutí má zásadně konstitutivní povahu. Od toho je však třeba odlišit pouhé potvrzující rozhodnutí, které má povahu deklaratorní a nemá atributy vypořádání (např. potvrzení dědictví). Tam, kde je autoritativní rozhodnutí státního orgánu možné pouze na návrh, ale ten není podán a na konečném uspořádání vztahů má zákonodárce zásadní zájem, existuje právní domněnka vypořádání (u vypořádání společného jmění manželů). V současné době se autoritativní vypořádání vyskytuje u vypořádání společného jmění manželů a u zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví, autoritativním orgánem je zde soud. V původním znění

současného občanského zákoníku ho bylo možné nalézt ještě v případě vypořádání dědictví, kdy o něm rozhodovalo státní notářství. Pro tato autoritativní rozhodnutí je charakteristické to, že způsob vypořádání určuje právní předpis a rozhodující orgán není, co do způsobu vypořádání, vázán návrhy účastníků. Vypořádání obecně má zásadně účinek inter partes a nedotýká se práv třetích stran. Jako výjimka by se mohlo jevit vypořádání dědiců, kdy je odpovědnost za závazek omezena výší nabytého dědického podílu. Přísně vzato to ale nevyplývá z jiné povahy vypořádání pro tento případ, nýbrž z postulace toho, že za závazky zůstavitele se odpovídá do výše majetku napadlého do dědictví.

O situace v občanském zákoníku, kdy se fakticky jedná o vypořádání bez výslovného uvedení pojmu „vypořádání“ zákonem, jde například v případě vypořádání vztahu držitel-vlastník, při vypořádání nároků z bezdůvodného obohacení nebo v případě vypořádání vzájemných nároků vzniklých v souvislosti se solidárními závazky. V těchto případech při vlastním vypořádání k ingerenci úřední moci nedochází a způsob jeho provedení je dán zákonem, nebo dohodou.